

отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом. Це положення вказує на необхідність попередньо викликати всіх, хто піддається приводу, але у випадку зміни підозри чи повідомлення про нову підозру, підозрюваний повідомляється шляхом скерування нового повідомлення. В цій ситуації залишається нез'ясованим чи отримав адресат повідомлення, крім отримання такого повідомлення може стати причиною переховування від слідства.

4. не врегульованою залишається ситуація, коли працівника, який здійснює привід, не пускають до житла. Проникнення до житла чи іншого володіння особи регламентовано лише під час проведення слідчих дій. Залишається нез'ясованим чи дає право автоматично проникати до житла ухвала про здійснення приводу, чи це має бути обумовлено в ухвалі про здійснення приводу, чи для цього слідчий-суддя мав би виносити окрему ухвалу [1, с.384].

Таким чином, слід констатувати, що законодавчі положення стосовно застосування приводу у кримінальному провадженні є досить чітко регламентованими та зрозумілими. Виняток можуть становити хіба що вищенаведені зауваження. Однак організація та безпосереднє застосування приводу як заходу забезпечення кримінального провадження потребує деталізації на рівні підзаконних нормативно-правових актів, що забезпечить ефективність його застосування та попередить можливі порушення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Благута Р. І., Кіпращ І. С. Привід як захід забезпечення кримінального провадження на стадії досудового розслідування. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2012. №4. С. 380-392.
2. Макаров М. А. Розгляд слідчим суддею клопотання про здійснення приводу. Судова апеляція. 2015. № 3 (40). С. 83-88.
3. Савицький Д. О. Підстави та процесуальний порядок застосування приводу у кримінальному провадженні. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 158-163.
4. Сопронюк О. Проблемні питання теорії та практики застосування приводу в кримінальному процесі України. Національний юридичний журнал: теорія і практика. Лютий 2017. С. 154-158.

М.В. Гузела

доцент кафедри кримінального права і процесу
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
кандидат юридичних наук, доцент

Валерія Батлюк

студентка Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

ПРОБЛЕМА МІЖНАРОДНО- ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В ПРОВЕДЕННІ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ (СЛІДЧИХ) ДІЙ

Одним із важливих напрямків діяльності органів розслідування є співробітництво з іноземними державами у боротьбі зі злочинністю. В наш час, злочинці мають можливість, вчинивши кримінальне правопорушення, мобільно пересуватися з однієї країни до іншої, що ускладнює роботу правоохоронних органів, спрямовану на своєчасне виявлення, розслідування та розкриття таких діянь. У зв'язку з цим не лише перед Україною, як правовою державою, а також перед усією міжнародною спільнотою стоїть необхідність удосконалення організаційно-правових механізмів міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях [1, с. 234].

Необхідність ретельних досліджень у вказаному напрямі обумовлена й дією Кримінального процесуального кодексу України, прийнятого у 2012 році [2]. У IX розділі КПК регламентовано міжнародне співробітництво під час кримінального провадження.

Відповідно до чинного законодавства під міжнародною правовою допомогою слід розуміти проведення компетентними органами однієї держави процесуальних дій, виконання яких необхідне для досудового розслідування, судового розгляду або для виконання вироку, ухваленого судом іншої держави або міжнародною судовою установою (п. 1 ч. 1 ст. 541 КПК) [2].

Загалом міжнародним співтовариством розроблено універсальні міжнародні договори у сфері кримінального судочинства, спрямовані на забезпечення державам-учасникам можливості надавати одна одній правову допомогу в кримінальних провадженнях, вирішувати питання про екстрадицію чи про перейняття кримінального переслідування при неможливості реалізації екстрадиційної процедури, визнавати і приймати до виконання вирок суду щодо особи, яка перебуває на території запитованої держави, передавати засуджену особу для відбування покарання державі її громадянства тощо. Базовими міжнародними правовими актами є: декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН (1948 р.), Європейська конвенція про захист прав і основних свобод 1950 р., Віденська конвенція 1969 р. про право міжнародних договорів, що вступила в дію 1980 р., типові договори про взаємодопомогу в галузі кримінального правосуддя, про перейняття кримінального провадження та видачу, прийняті Генеральною Асамблеєю ООН (1990 р.), Конвенція ООН 2000 р. проти транснаціональної злочинності, а також інші міжнародні акти ООН та інших міжнародних організацій.

Проте, якщо обсяг правової допомоги, тобто можливість проведення тих чи інших процесуальних дій з метою одержання доказів, визначаються конкретним міжнародним (двостороннім, багатостороннім) договором, а також законодавством запитованої держави, тобто звернення за міжнародною правовою допомогою повинно ґрунтуватися на міжнародному та національному законодавстві (ст. 93 КПК України) [2], то докази в рамках міжнародної правової допомоги повинні отримуватися в порядку, встановленому КПК України. У протилежному випадку отримані за кордоном докази будуть визнані судом недопустимими (ст. 86, 553 КПК України) [2].

Сьогодні в Україні здійснення міжнародної правової допомоги покладається на: 1) органи прокуратури в особі відповідних прокурорів; 2) органи досудового розслідування в особі слідчих та керівників органу досудового розслідування, детективів національного антикорупційного бюро; 3) суди загальної юрисдикції; 4) Міністерство юстиції України і його відповідні органи; 5) установи Державної кримінально-виконавчої служби України. З метою підтримки органів юстиції може використовуватися і допомога національних центральних бюро (НЦБ) Інтерполу – Україна є членом даної організації як правонаступник СРСР з 1990 р. За чинним законодавством механізм реалізації міжнародної правової допомоги не може ефективно впроваджуватися без активної участі на стадії досудового розслідування – Генеральної прокуратури України, а на стадії судового провадження – Міністерства юстиції України [3].

При підготовці запитів про міжнародну правову допомогу у кримінальних провадженнях необхідно враховувати, що така допомога надається сторонами в межах їх компетенції з питань: 1) вручення документів; 2) виконання окремих процесуальних дій; 3) перейняття кримінального провадження; 4) виклику свідків і тимчасової видачі осіб, які утримуються під вартою, для допиту як свідків; 5) видачі (екстрадиції) осіб, які підлягають притягненню до кримінальної відповідальності або для відбуття покарання згідно з вироком суду; 6) обшуку житла чи іншого володіння особи та осіб, тимчасового доступу до речей і документів (здійснити їх виїмку); 7) отримання інформації про рух коштів по банківських рахунках, накладення на них арешту, а також їх конфіскація; 8) збирання та передачі речових доказів і документів; 9) присутності представників правоохоронних органів України; 10) іншої інформації, що стосується розслідування кримінальних правопорушень [3].

Цікавою є практика іноземних держав щодо міжнародної правової допомоги. Наприклад, у Данії, Німеччині, Ісландії, Латвії, Литві, Норвегії, Фінляндії, Швеції, Естонії до дій, що проводяться в її межах, відносять: вилучення інформації, що передається по телекомунікаційних мережах; прослуховування телефонних переговорів (розмов); електронне спостереження; приховане відеоспостереження; заходи для встановлення особи (в тому числі за відбитками пальців і фотографією); транскордонне спостереження; переслідування злочинця через кордон; транскордонне використання агентів, що проникли у злочинне угруповання; транскордонне стеження для розшуку викрадених автомобілів; контрольовані поставки [4, с. 53–54].

У разі задоволення компетентним органом іноземної держави прохання про тимчасову передачу особи – така особа повинна бути повернута після проведення процесуальних дій, з метою для яких вона була передана, у погоджений з іноземною державою термін. Органи досудового розслідування, які здійснюють кримінальне провадження, складають документи про продовження

цього терміну в разі необхідності та направляють їх центральному органу щодо міжнародної правової допомоги не пізніше як за 20 днів до закінчення такого терміну.

Відповідно до ст. 553 КПК України наслідками виконання запиту в іноземній державі докази та відомості, одержані від запитуваної сторони в результаті виконання запиту про міжнародну правову допомогу, можуть бути використані лише у кримінальному провадженні, якого стосувався запит. Запит про правову допомогу надсилається іноземній державі на підставі міжнародного договору України, а у випадку, якщо Україна не є суб'єктом договірних відносин з даною іноземною державою, то на підставі принципу взаємності (ч. 3 ст. 544 КПК України), про що вже було зазначено. [2] У такому випадку уповноважений (центральный) орган України надсилає запит про надання міжнародної правової допомоги до Міністерства закордонних справ України для подальшого передання його компетентному органу запитуваної сторони дипломатичним шляхом.

Докази, отримані у результаті виконання запиту про міжнародну правову допомогу підлягають оцінці на загальних підставах. Щодо документів, які одержані від запитуваної сторони в результаті виконання запиту про міжнародну правову допомогу, якщо їх складено та засвідчено у відповідній формі офіційною особою компетентного органу запитуючої сторони або запитуваної сторони і скріплено гербовою печаткою компетентного органу, приймаються на території України без додаткового засвідчення (легалізації) у разі, якщо це передбачено міжнародним договором України [2]. Це означає, що вони підлягають використанню у кримінальному провадженні саме в тій процесуальній формі, яка була їм надана слідчими або судовими органами іноземної держави. Доставка до установ системи виконання покарань особи, щодо якої компетентним органом іноземної держави прийнято рішення про видачу в Україну, забезпечують компетентні органи України за дорученням (зверненням) уповноваженого (центрального) органу України. Витрати, що виникли на території України у зв'язку з вирішенням питання про видачу особи, а також витрати, що виникли у зв'язку із транзитним перевезенням через територію іншої держави особи, яка видається Україні, вважаються процесуальними витратами згідно з КПК України [2].

Отже, слід констатувати, що прийняття Кримінального процесуального кодексу України у 2012 році, де передбачено процесуальний порядок провадження щодо надання міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях, дозволяє певною мірою уніфікувати положення вітчизняного кримінального процесуального законодавства, що, своєю чергою, покликане зменшити вірогідність виникнення суперечностей та процедурних непорозумінь при відносинах з іноземними державами у даній сфері, задля досягнення завдань кримінального провадження, ускладненого іноземним елементом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Правове регулювання надання міжнародної правової допомоги: проблеми та напрями вдосконалення / А. Б. Антонюк // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2013. – № 4. – С. 234-239.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук. – практич. коментар / за заг. ред. професорів В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шушила. – К.: Юстиніан, 2012. – 1224 с.
4. Когутич І.І. Міжнародно-правова допомога та співробітництво у кримінальному судочинстві України: посіб. для вивчення спецкурсу / І.І. Когутич. – Львів: Тріада Плюс, 2005. – 548 с.